

بسمه تعالی

وحدت و انسجام در قرآن کیم و سیه نبوی

زهرا خلفی

آغاز سخن

«وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا»^۱

در عصر حاضر که مستبدان و ابرقدرت‌های جهان تلاش می‌کنند جهان اسلام و مسلم‌انان را زیر یوغ استعمار و استبداد نابودکننده امپراطوری شرق و غرب می‌کوشد سلطه‌ی خود را بانمایشی تسلیحاتی بر مسلم‌انان جهان عرضه کند و با صدور سرمایه به کشورهای زی‌سلطه و کشمکش بر سر تسلط بر آنها قدرت‌های مالی و انحصاری خود را نشان دهند ملت‌های مسلم‌ان بایستی شونند و دست‌به‌دست هم دهند تا اجازه ندهند وحدت‌شان از هم بپاشد و بایستی در برابر دشمنان با ایمان راسخ و توکل بخدا مقاومت کنند

پشه چو پر شد، بزندگی را با همه تنلی و صلابت که اوست
مورچگان را چو بود اتفاق شری ژطن را بدراند پوست^۲

توحید الاهی مایه توحید مسلم‌انان

مسلم‌ان همگی زیر پرچم توحید هستند و با اتحاد می‌توانند این پرچم را در برابر کفر برافراشتنند و بر فراز بام اتحاد مسلم‌انان به اهتزاز درآورند. قرآن با عبارت «إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ» به مردم نشان می‌دهد که وحدت کلمه خیر و رستگاری آنان را تأمین می‌کند. همچنین، «كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً»^۳ و «رَبَّكُمْ أَلَدَى خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ»^۴ نشانگر آن است که وحدت نشانه‌ی حق و اخلاف زبان شریطان است، مسلم‌انان از سربازان خدا هستند و هرگز با تفرقه ملن افراد خود را جزو لشکر ابلیس قرار نمی‌دهند. اتحاد مسلم‌انان جهان تعالی و بپشرفت آنان را مهی می‌کند و آنان را بموی رستگاری و بپووزی می‌کشاند

^۱ سوره‌ی آل‌عمران، آیه‌ی ۱۰۳

^۲ گلستان، ص ۳۰۰.

^۳ سوره‌ی نساء، آیه‌ی ۱۷۱

^۴ سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۱۴

^۵ سوره‌ی نساء، آیه‌ی ۱

تلاش‌های پیامبر برای اتحاد مسلمانان

حُسنَت به اتفاق ملاحَت جهان گرفت آری به اتفاق جهان می‌توان گرفت^۶

پیغمبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در راه وحدت اسلامی کوشش زیادی کرد. ایشان اتفاق و همدلی را خرید می‌دانستند و تفرقه را عذاب و مایه‌ی رنج مردم؛ از همین رو^۷ بنی مسلمانان عقد برادری بستند. از نخستین گام‌های پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) پس از ورود به مدینه بی‌ریزی زندگی اجتماعی اسلامی بود. ایشان پس از ساختن مسجد که مرکز تعالی و تربیت و اجتماع اسلامی بود، بنی دو قبیله‌ی «اوس» و «خزرج» صلح برقرار کردند؛ زیرا آنها سال‌ها در حال جنگ و خونریزی بودند همچنین بنی «مهاجران» و «انصار» - مردمی که مهاجران را در خانه‌های خود پدیده بودند - بچنان برادری برقرار کردند.

پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) توحید اسلام‌ی و بچینند برادری را جایگزینی رابطه‌های قبلی‌های کرد و از مردمی کتبی توز و بی‌خبر از نظام اجتماعی و قانون، جامعه‌ای متحد به وجود آورد^۸ آئین محمدی نه تنها وحدت خالق را مطن مشرک و بت پرست ایجاد کرد، بلکه وحدت امت و مخلوق رلق به وجود آورد به علت مؤومت‌ها و دشمنی‌های قریش، سیزده سال طول کشیلتا محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله) این نظام جدید را پی‌ریزی کتد. این نظم جدید همه‌ی مؤملان جامعه را واحد کرد؛ بانیکه از قبیله‌های مختلف بودند و موضع‌های متفاوتی داشتند

اسلام محور اتحاد و برادری

مذهب اسلام در واقع نفوی پیونددهندی سالمی بود که نخست قبیله‌ها و سپس ملل خارجی را به هم متصل کرد تا حکم نفوی واحد و جامعه‌ای یگانه را پیدا کردند. جامعه‌ای که هیچ نفوی نمی‌توانست آنها را از یکدیگر جدا کند. پیغمبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) بچسته به انصار دستور می‌داد به ولدران مهاجر خود کمک کنند زیرا آنها همه چنی خود را درمکه گذاشته بودند گفته شده است که عبدالرحمن بن عوف بدو نفیاری به مدینه رسید به بود و انصاری که در عقد «بچنان برادری» برادر خوانده‌ی او شده بود همه‌ی دارایی خود را در اختیار وی گذاشت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در هفته‌های اول ورود به مدینه همه‌ی سعی خود را کرد تا نه تنها زمزمه‌ی رقابت و اختلاف ملن مهاجران و انصار را برطرف کند، بلکه آنها را بخش از پیش به یکدیگر نزدیکی کند و اساس این بیان را محکم کند. او می‌دانست که نفوی بزرگ از بچستگی نفوهای کوچک به دست می‌آید. روزی از طرف پیامبر

^۶ دیوان غزلیات حافظ، ص ۱۲۰.

^۷ نهج الفصاحه، بخشی از شماره‌ی ۱۲۰۲.

^۸ چهارده اختر تابناک، ص ۳۷.

(صلی الله علیه و آله) به همهی مؤمنان اطلاع داده شد که برای نماز مغرب در صحن مسجد حضور یابند. مسلمانان همیشه شوق دیدار رسول خدا (صلی الله علیه و آله) را داشتند و همهی شب ها برای دیدار وی و خواندن نماز در مسجد حاضر می شدند؛ ولی این خبر اشعقشان را زلزله تر کرد. آن ها پشت پیامبر (صلی الله علیه و آله) نماز گزارند. بعد از نماز محمد (صلی الله علیه و آله) برای آنان صحبت کرد، از خدای یگانه گفت، از مأموریت رسولش گفت، از عمل های نیک و نیت پاک گفت، از برادری و مساوات گفت که اساس وحدت معنوی مسلمانان است و از پاداشی گفت که مهاجران و انصار برای خدمات های خود به اسلام خواهند گرفت و سپس چینی اظهار داشت

«ای مسلمانان ای مؤمنان! قسمتی از شما به مکه آمدی و در عقبه در دل شب با من بیعت کردی و مرا به شهر خود فراخواندی. قسمت دیگری از آغاز پیوستن اسلام به دین خدا در آمدی و در این راه هر گونه ناملایمی را تحمل کردی و خلوص نیت و پاکتی ایمان خود را نشان دادی. من اکنون به شما اعلام می دارم که شما افراد مهاجر و انصار برادری یکدیگر هستید. این برادری شما در آسمان ها منعقد شده و اکنون من آن عهد تقدی و قضا را که بر لوحی ابدی مانند علم الهی نقش بسته است به شما اعلام می دارم هر کدام بر خینی و برادر خود را انتخاب کنی».

این سخنان تأثیری بسطی در حاضران داشت و آقا و نوکر، بزرگ و کوچک و ثروتمند و فقیر جمله جملگی برادری یکدیگر شدند حمزه عموی رسول الله (صلی الله علیه و آله)، باز بن حارثه، غلام آزادشده خود، برادر شد. سلمان فارسی که تازه از قبیله یهودی نجات یافته بود برادر ابودرداء شد و بلال غلام ابوبکر، برادر ابورویحه شد. بقیه نیز هر کدام برادران خود را انتخاب کردند و حتی در اموال یکدیگر برادر شدند آن وقت محمد (صلی الله علیه و آله) از مطن جمعیت دست علی (علیه السلام) را گرفت او را از مطن مسلمانان بیون کشید و با صدای محکم و پراراده گفت: «این هم برادر من»^۹.

حمایت خداوند از اتحاد جماعت مسلمانان

اگر همهی قشرهای ملت های اسلام به حکم «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ»^{۱۰} گردن نهند، ابر قدرت ها هر گز نمی توانند کوچک تر بی ضربه ای به اسلام وارد کنند. ملت اسلام ی اگر بخواهد می تواند در سینه های قدرت شیطانی را سرکوب کند؛ زیرا می داند «إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْجَمَاعَةِ» است و از یک قطره ه بیچ کثری

^۹ پیامبر، بخشی از ص ۵۳۸ تا ۵۴۳.

^{۱۰} سوره ی حجرات، آیه ی ۱۰.

بر نمی آید.

اگر دو طوطی موافق دو دلیکی سازد فلک به یک تن تنها چه می تواند کرد؟

زدانا تو نشستی این داستان که برگویی از گفته باستان

که گر دو برادر نهند پشت پشت تن کوه را باد ماند به مشت^{۱۱}

بخشی از خطبه پیامبر (صلی الله علیه و آله) در حج الوداع در مورد اتحاد و برادران مسلمانان با یکدیگر بود.

«هان، مسلمان برادر مسلمان است پس هیچ چیزی برای مسلمان در حق برادرش روا نیست مگر آنچه را که بر خودت روا می دانند»^{۱۲}.

اسلام بافی عقد اخوت است و مسلمانان جهانین پرچم پرافتخار اسلام دستورهای نورانی خدای متعال، با وحدت و برادری، می توانند دست قدرت های بزرگ را قطع کنند که هیچ فکری جز مصلحت خود و چپاول ذخیره های ملت های ضعیف ندارند همان گونه که یک دست صدا ندارد، مسلمانان هم اگر بخواهند به تنهایی در برابر دشمنان اسلام بارزه کنند، راه بجایی نخواهند برد تا «من» «ما» نشود، فرطش به جایی نخواهد رسید؛ به

قول حمزه مصدق:

چه کسی می خواهد

من و تو ما نشیم؟

خانهاش ویان باد!

من اگر ما نشوم، تنه

تو اگر ما نشی، خویشتری

از کجا که من و تو

شوریک پارچگی را در شرق

باز بر پانکی؟ از کجا که من و تو مشت رسولان را وانکی؟

من اگر برنخیم تو اگر برنخی همه برنخیند

من اگر بنشینم تو اگر بنشینی چه کسی برنخید؟ چه کسی با دشمن بسیند؟

^{۱۱} امثال و حکم، ج ۱، ص ۳۰.

^{۱۲} پیام پیامبر (صلی الله علیه و آله)، ص ۱۰۵.

چه کسی پنجه در پنجه هر دشمن دوان آلود؟^{۱۳}

اتحاد مسلمانان سبب ثبات جامعه اسلامی

محمد (صلی الله علیه و آله) با بچیان برادری رابطه‌ی مؤمنان را به عالی‌ترین نحو محکم ساخت و نقشی منافقانی را بی‌اثر کرد که می‌خواستند رابطه‌ی مسلمانان اوس و خزرج و مهاجر و انصار را متکند بعد از این، همه‌ی توجه خود را به تشکیلی امت واحد اسلامی و عقد قرارداد بلعود و سالی قبیله‌های مدینه معطوف کرد. در آن زمان برای اولین بار بود که قسمت از قبیله‌های عرب به نام امت واحد نامیده می‌شدند و برای نخستین بار بود که عرب‌ها بوی عقد قرارداد همکاری موفق بودند.

این بچیان برادری که در مدت کوتاهی منعقد شد، مؤمنان را نه تنها از هجوم قبیله‌های سرمای‌دار راحت کرد، بلکه اجازه داد به تشکیلات داخلی و اجرایی قوافل الهی مشغول شوند بیشتر حکم‌ها و قوانین‌ها بعد از این بچیان نازل شد و مسلمانان با همبستگی آن‌ها را اجرا کردند پیغمبر (صلی الله علیه و آله) میان مؤمنان ایمان و نوعی اتصال باطنی به وجود آورد آنان نوری واحد، بهشتی واحد، خدایی واحد و زندگی‌های واحد پیش روی خود می‌دیدند. علاوه بر این‌ها، تشکیلی امت واحد و عهد برادی تأثیری جداگانگی بی‌فرد فرد آن‌ها گذاشت.

هنگامی که منافقان می‌خواستند میان «اوس» و «خزرج» دوباره اختلاف بیندازند پیغمبر (صلی الله علیه و آله) میان آنان رفت و روی سنگ مرتفعی ایستاد و گفت:

«ای گروه مسلمانان، الله، الله جل و آدوباره به دوری جاهلیت برگشتی و من میان شما هستم؟ آیا به دوری جاهلیت برگشتی بعد از آنکه خدا شما را به اسلام هدایت و رهبری کرد؟ آیین اسلام را به شما عطا نمود؟ عادت‌ها و کارهای جاهلیت را از شما بریدی؟ شما را از کفر نجات داد میان دل‌های شما الفت و محبت برقرار ساخت؟».

هری که از این کلمات مانند نور خورشید می‌بود که غبار و ابرک غم و حس برادر کشی را از روح آن‌ها زدود شمشیرها به غلاف‌های خود بازگشتند یک مرتبه به دل آن‌ها وحی الهی آمد که این تفتنی و افساد از ناحیه شیطان است و این دام از جانب دشمنان ناگهان اوس‌ها و خزرجی‌ها یکدیگر را در آغوش گرفتند و بلند گریستند. رسول خدا آن‌ها را نوازش و تحسین کرد و به طرف شهر حرکت کرد این دو قبیله هم با اطاعت و انبؤدی که از دل و جان آن‌ها برمی‌خواست دنبال وی روان گشتند برق شمشیرها جای خود را به برق اشک‌های

^{۱۳} . گزینیه‌ی اشعار حمید مصدق، ص ۳۹ - ۴۰.

شادمانی سپرد و بلین گونه آتش مکرو تفتن شائس بن قیس (یهودی نفاق انداز) خاموش شد^{۱۴}

همشینی وحدت و رحمت

سری‌هی پطمبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در حفظ و انسجام وحدت‌بن مسلمانان مین گونه بود. از نظر پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) وحدت رحمت بود و هر دولتی از اتفاق است و هر یجولتی از نفاق حضرت علی (علیه‌السلام) در ستایش فضیلت‌های پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله)، او را الفت‌دهندی دل‌ها و زدائدهی کتفه‌ها معرفی کردند و فرمودند:

«به برکت وجودش، خداوند کتفه‌ها را دفن کرد و آتش دشمنی‌ها را با او خاموش ساخت به واسطه‌ی او در مطن دل‌ها الفت افکنند و افراد دور افتاده را در سطی آئینش برادر ساخت (و نزدیکی را) که در ایمان با او هماهنگ نبودند از هم دور ساخت»^{۱۵}

ملت‌های مسلمان، با هر مسلک و فکر س طبری‌ی مذهبی، لازم است وحدت خود را حفظ کنند، عالی جنایت‌های بی‌شمار مستکبران موضعی خصمانه بگیرند و از اشکال‌تراشی و تفرقه‌اندازی که به سود دشمنان است پیره‌نی‌ند. آنان بلین همواره هشداره‌ی قرآن و سیه‌ی رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله) را مدنظر داشته باشند و در بتویج اسلام و قرآن آگاه باشند

مسلمانان حافظان وحدت اسلام هستند و هر مسلمان مسئول است در برپایی این انسجام بکوشد. ائتلاف مسلم‌لان بیهی نمایش قدرت اسلام با بی آگاهانه عمل کرد و به دشمنان ضعف نشان ندادند و آنان منتظرند تا از تفرقه سوء استفاده کنند. همان گونه که علی (علیه‌السلام) می‌فرماید

«از پراکندگی پیره‌نی‌د که انسان تنها بهره‌ی شیطان است؛ چنان که گوسفندان تک رو طعمه‌ی گرگ!»^{۱۶}

نتیجه

همان گونه که پطمبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) با در لیت و هوشطری به عقد برادری مطن قیل‌های همت ورزید که سال‌لان سال با هم نبردمی کردند، ادامه‌ی حطت دینی و سطریری را وحدت مسلم‌انان تشخ بصر داد. پس مسلم‌انان جهان باید با بیهی از پطمبر خود متحد شوند و با تلاش‌های بیهی ری‌همان همبستگی مطن مسلمانان را محکم‌تر کنند

منبع‌ها

^{۱۴} پیامبر، ص ۵۸۶ - ۵۸۷.

^{۱۵} المعجم المفهرس، نهج‌البلاغه، خطبه‌ی ۹۶.

^{۱۶} همان، بخش هشتم، خطبه‌ی ۱۲۷.

- ۱- احملى بيجندى، احمد، چهارده اختر تابناك، مؤمى چاپ و انتشارات آستان قدس رضى، چ نهم
- ۲- پاينده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، انتشارات مجلن، ۱۳۷۴.
- ۳- خرماهى، بهاءالدين و انصارى، مسعود، علم بظهير (صلى الله عليه وآله)، انتشارات جاي، ۱۳۷۶.
- ۴- دكتور خطيب رهبر، خطيب، ديان غزليات حافظ، انتشارات صفي عايشاه، چاپ بيت و چهارم، ۱۳۷۸.
- ۵- خطيب رهبر، خطيب، گلستان سعى، انتشارات صفي عايشاه، چ سوم، ۱۳۶۴.
- ۶- دهخدا، على اكبر، امثال و حكم، انتشارات علم كوي، چ ششم، ۱۳۶۳.
- ۷- رهنما، زين العابدين، بظهير، جلد ۱ و ۲، چاپخانهى آتشكده، چ چهاردهم
- ۸- محملى، محمد كاظم و دشتى، محمد، المعجم المفهرس للالفاظ نهج البلاغه، نشر امام على (عليه السلام)، قم، چ چهارم، ۱۳۷۴.
- ۹- مصدق، حبي، گزني اشعار، انتشارات مروين، چ پنجم، ۱۳۷۶.

منبع: دفتر مطالعات و پژوهشهاى مركز رسيدگى به امور مساجد